

GEOLOGIYA SANOATIDA INNOVATSION LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI

O'tamurodova Surayyo Shokirjon qizi

Toshkent davlat texnika universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya: Mazkur tezis geologiya sanoatida innovatsion loyihalarni moliyalashtirish mexanizmlari hamda ularning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llarini o'rganishga bag'ishlangan. Zamonaviy iqtisodiy sharoitda geologiya sohasida innovatsiyalarni joriy etish yuqori moliyaviy xarajatlar, uzoq muddatli investitsiya sikllari va tavakkalchilik darajasining yuqoriligi bilan tavsiflanadi. Tadqiqotda davlat va xususiy moliyalashtirish manbalari, grantlar, investitsiya fondlari, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari hamda venchur kapitalning innovatsion loyihalarni rivojlantirishdagi roli tahlil qilinadi. Shuningdek, innovatsion loyihalar samaradorligini baholash mezonlari va moliyaviy resurslardan oqilona foydalanish yo'llari asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: geologiya sanoati, innovatsion loyihalar, moliyalashtirish mexanizmlari, investitsiyalar, samaradorlik, davlat-xususiy sheriklik, venchur kapital.

Asosiy qism

Hozirgi kunda geologiya sanoati iqtisodiyotning strategik ahamiyatga ega tarmoqlaridan biri hisoblanib, uning barqaror rivojlanishi innovatsion faoliyatga bevosita bog'liq. Foydali qazilmalarni izlash, aniqlash va o'zlashtirish jarayonlarida yangi texnologiyalarni joriy etish yuqori aniqlik, tejamkorlik va ekologik barqarorlikni ta'minlaydi. Biroq innovatsion loyihalarning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi, avvalo, ularni samarali moliyalashtirish mexanizmlarini shakllantirishni talab etadi.

Geologiya sanoatida innovatsion loyihalarni moliyalashtirish murakkab va ko'p bosqichli jarayon bo'lib, u davlat byudjeti mablag'lari, xususiy investitsiyalar, xalqaro moliyaviy institutlar kreditlari va grantlari hisobiga amalga oshiriladi. Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlari, jumladan, soliq imtiyozlari, subsidiyalar va maqsadli dasturlar innovatsion faoliyatni rag'batlantirishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmlari yirik geologik loyihalarni moliyalashtirishda samarali vosita hisoblanadi.

Xususiy investitsiyalar va venchur kapital geologiya sanoatida innovatsion loyihalarning rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Venchur kapital asosan yuqori tavakkalchilikka ega, biroq yuqori daromad keltirishi mumkin bo'lgan innovatsion loyihalarni moliyalashtirishga yo'naltiriladi. Bu esa yangi texnologiyalarni joriy etish va raqobatbardoshlikni oshirish imkonini beradi. Biroq geologiya sohasida venchur

investitsiyalarni jalb etish uchun shaffof moliyaviy hisobot, aniq biznes-rejalar va risklarni boshqarish tizimi talab etiladi.

Innovatsion loyihalar samaradorligini oshirishda moliyaviy resurslardan oqilona foydalanish muhim ahamiyatga ega. Loyiha samaradorligini baholashda sof joriy qiymat (NPV), ichki daromadlilik normasi (IRR), investitsiyalarni qoplash muddati kabi iqtisodiy ko'rsatkichlardan foydalaniladi. Ushbu ko'rsatkichlar loyihaning iqtisodiy maqsadga muvofiqligini aniqlash va investitsiya qarorlarini qabul qilishda muhim hisoblanadi.

Shuningdek, innovatsion loyihalarni boshqarish jarayonida monitoring va nazorat tizimlarini joriy etish samaradorlikni oshiradi. Loyiha bosqichlarini raqamli boshqaruv tizimlari orqali kuzatish moliyaviy resurslar sarfini optimallashtirish, tavakkalchiliklarni kamaytirish va loyihaning belgilangan muddatda yakunlanishini ta'minlaydi. Bu esa geologiya sanoatida innovatsion faoliyatning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, geologiya sanoatida innovatsion loyihalarni moliyalashtirish va ularning samaradorligini oshirish iqtisodiy rivojlanishning muhim omillaridan biridir. Davlat va xususiy moliyalashtirish manbalarini uyg'unlashtirish, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini keng joriy etish hamda venchur kapitalni jalb qilish innovatsion loyihalarning muvaffaqiyatini ta'minlaydi. Shu bilan birga, loyiha samaradorligini baholashning zamonaviy usullaridan foydalanish va boshqaruv tizimlarini takomillashtirish geologiya sanoatida innovatsion rivojlanishni jadallashtiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Schumpeter J. The Theory of Economic Development. – Harvard University Press, 2017.
2. Porter M.E. Competitive Advantage. – Free Press, New York, 2019.
3. OECD. Innovation, Productivity and Growth. – Paris, 2020.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining innovatsion rivojlanish va investitsiyalar bo'yicha qarorlari.
5. Geologiya sanoatida investitsiyalar va innovatsiyalar bo'yicha ilmiy maqolalar to'plami.